

Ahlâk ve Âdâb Esaslı İlim Tasavvurumuz Üzerine...

Külli ilim tasavvurumuzun ilmî zenginliği ve kuşatıcılığı kadar ahlâkî ve ma'nevî derinliği de vazgeçilmezdir. Söz konusu kuşatıcılık ve derinliğin farkına varmadığımız takdirde, hangi ilim dalını ve usûlü merkeze alırsak alalım diğerlerinin ihmâl edilmesi durumunda tasavvurumuzun bütünlüğü kaybolacak ve bu bakış varlık ve hakikate nâkıs pencereden bakmakla ma'lûl hâle giecektir.

Aynı şekilde zâhirî, aklî ve kalbî ilimlerimizin her birinde ahlâka ve âdâba te'alluk eden cihet ihmâl edildiğinde veya önemsiz addedildiğinde de yine âleme ve hakikate dair nazarımız kusurlu olacaktır. Hak Teâlâ'nın sıfatları ve esmâsı vasıtasıyla bilinmek için var ettiği zâtı dışındaki her şeyin 'bilme' mesuliyetini hatırlaması ve bunun gereği olan kulluğunu bihakkın îfâ etmesi ancak kişinin âdâbı, ahlâkı ve erkânı ile kendisinden talep edilen her şeyi yerine getirmesi ile mümkündür.

Melekût âleminin varlıkları, yaratılışları gereği vazifelerini bihakkın yerine getirmektedirler. Mülk âleminin varlıkları olan nebâtât, cemâdât ve hayvânât da Yüce Yaratıcıya karşı vazifelerini eksiksiz yerine getirmektedir. Mülk âleminin latîf varlıkları olan melekler, cinler ve cismânî ve rûhânî varlığı bulunan insanoğlu ise hakkıyla kulluk etmesi için bütün varlık emrine musahhar kılınmasına rağmen bu kulluğu îfada kusurlu davranmaktadır.

Şeklî olanın gereği ehl-i İslâm'ın bir kısmı tarafından yerine getirilse de rûhî, kalbî ve ahlâkî olanın gereği çok az kimse tarafından yapılmaktadır. Elbette bu kusurun mes'ûlü sadece kişilerin kendisi değildir. Modern çağda Müslümanın içine doğduğu vasatın, kendi eliyle şekillendirmesinin imkânı elinden alındığı için inananların şekilden öze, dıştan içe doğru kendini inşâ ve hakikati idrak hususunda yeterince imkâna sahip olmadığı muhakkaktır.

Kendimize ait küllî tasavvurumuzun unutturulduğu ve şuursuz bir biçimde 'ötekinin değerler dizini'nin öz benliğimizin vazgeçilmezlerinin yerine ikâme edildiği bir çağda meselenin özünü keşif, küllî tasavvurun gereğini îfa etmekten çok daha önceliklidir. Zira teşhis edilmeden hastalı-

ğın tedavisi mümkün değildir. Şu halde ilk yapılması gereken kaybettiklerimizi yeniden fark etmek, kaybımıza sebep olan mâniaları bir ortadan kaldırmak ve ümmet ve millet olarak bizi 'ulu' yapan değerleri yeniden bütün cihetleriyle kişiye ve hayata hâkim kılmaktır.

Bütün âlemin serencâmı yaratıcıyı, kendini ve hakikati keşif gayretlerinin tezahürüdür. Bu arayış Hakk Teâlâ'yı 'bilen/arafe' herkesin yaratılış gayesidir. Sünnet ve hadis uğruna fedâ edilen nefes ve nefisler de 'arafe' sırrına erenlerin Habîb-i Edîbimizin hakikati (Hakikat-i Muhammediyye) üzerinden yürütülen fedakârlıkların yekûnüdür. Her kulun ince bir rûh, zarîf ve erdemli bir kişilik sahibi olması, bu yolla sürdürülen terbiye usûlünün sonucudur.

Günümüz toplumsal değerlerinin İslâmî ve ahlâkî olandan çok uzak olması dolayısıyla cemiyet içerisinde ahlâk, edeb ve mürûet gibi mefhumlar tamamen silinmiş, 'cismânî değerler', müşterek toplumsal ahlâk kişiler arası iletişimin ölçüsü hâlini almıştır. Bu şartlar altında ve bu tasavvur içerisinde kalarak ahlâk ve âdâbtan bahsetmek ancak faydasız bir nostajik tercihe konu edilebilir.

İslâm toplumları hakîkatin en veciz ifadesi olan 'illâ hû/sadece O' tasavvurunu yeniden keşfetmeden ne sözü edilen küllî tasavvur ne de derûnî ahlâk ve edep arayışlarına ulaşmak mümkün olacaktır. Geçici heveslerle ve parçacı yaklaşımlarla edep ve ahlâk medeniyetinin yeniden inşasını ummak beyhûde bir beklentidir. Tedris ve terbiye bu tasavvura göre topyekûn şekilde teşhir masasına yatırılmadan Müslümanların yeniden insanlığa sunacağı bir kurtuluş ve hakikat reçetesi teklifi mümkün gözükmemektedir. Zira akıl, ilim ve irfânımızla bağımızın en zayıf olduğu âhir zamanı yaşamaktayız.

Bu gayeyle *Hadis Tetkikleri Dergisi (HTD)* kadîm küllî tasavvurumuzu gün yüzüne çıkaracak her nefere imkân sunmayı bir vazife addetmektedir. Dolayısıyla aklî, kalbî ve zihnî tekâmülü hâsıl eden ve bununla vazgeçilmez küllî bakışa imkân veren usûl tasavvurumuzun öncelenmesi, fiilî durumun bu tasavvura göre yorumlanmasını mümkün kılacaktır. Bu sayımızda da; küllî tasavvurumuzu usûl cihetinden keşfetmek üzere ilmî, irfânî ve nazarî alanlara ta'alluk eden ilginizi çekecek tetkiklere yer verdik. Araştırmacı ve akademisyenlerimizin müktesebâtını yansıtan tetkikler, araştırma notları ve kitap tanıtımları bu sayımızda sizlerin ilgisine arz ettiğimiz içeriğimizdir.

Her sayımızda olduğu gibi bu sayımızda da *Hadis Tetkikleri Dergisi'nin (HTD)* yazılarıyla içeriğini zenginleştiren, maddî ve manevî desteklerini sunan, sahip çıkan, bizleri cesaretlendiren, teklifleri ve açtıkları ufuklarla bizi onurlandıran bütün hoca ve kardeşlerimize şükranlarımızı arz ederken bundan sonra da *HTD'nin* imkânlarının, araştırmacılarımızın hizmetinde olduğunu te'yiden ifade ediyoruz.

Gelecek sayılarımızda görüşmek dileğiyle...
Saygılarımızla...

İbrahim HATİBOĞLU